

На основу члана 51. став 1. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05 и 30/10),

Министар пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде,
доноси

П Р А В И Л Н И К
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА
ЗА 2012. ГОДИНУ

(Правилник је објављен у „Службеном гласнику број 21/12”)

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера здравствене заштите животиња за 2012. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере здравствене заштите животиња, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-49/2012-09

МИНИСТАР

У Београду, 6. марта 2012. године

Душан Петровић

ПРОГРАМ МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА ЗА 2012. ГОДИНУ

Ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести животиња спроводи се:

1) обележавање и евидентирање животиња, регистрација и евидентирање газдинстава и уношење података о обележеним и евидентираним животињама и регистрованим газдинствима у Централну базу података о обележавању животиња (у даљем тексту: Централна база);

2) зоосанитарне и биосигурносне мере и добробит животиња;

3) активни надзор здравственог стања животиња на газдинствима;

4) едукација власника и држаоца животиња;

5) имунопрофилактичке мере;

6) дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести, организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести;

7) дијагностичка испитивања животиња у циљу откривања болести и инфекција и отпорности на антимикробна средства;

8) дијагностичка испитивања код побачаја и вођење евиденције о побачајима и извршеним дијагностичким испитивањима;

9) дијагностичко испитивање у центрима за вештачко осемењивање говеда и свиња и дијагностичко испитивање приплодних бикова и нерастова који се користе за природно парење.

I. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И ЕВИДЕНТИРАЊЕ ЖИВОТИЊА, РЕГИСТРАЦИЈА И ЕВИДЕНЦИЈА ГАЗДИНСТАВА И УНОШЕЊЕ ПОДАТАКА О ОБЕЛЕЖЕНИМ И ЕВИДЕНТИРАНИМ ЖИВОТИЊАМА И РЕГИСТРОВАНИМ ГАЗДИНСТВИМА У ЦЕНТРАЛНУ БАЗУ

У циљу спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и обезбеђивања континуираног праћења кретања животиња, сва говеда, свиње, овце, козе, коњи и пси се обележавају и евидентирају у Централној бази, а газдинства на којима се налазе или узгајају говеда, свиње, овце, козе, коњи, живина, пчеле и рибе региструју и евидентирају у Централној бази.

Ветеринарске станице/службе ажурирају податке у Централној бази, врше деактивацију газдинстава, односно улоге држаоца појединих врста животиња на којима се више не налазе животиње за сваку појединачну животињску врсту, а све кадровске промене лица која врше спровођење Програма мера здравствене заштите животиња за 2012. годину (у даљем тексту: Програм мера), односно обележавање, без одлагања достављају Министарству пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) ради ажурирања Централне базе.

Врши се континуирано праћење и евидентирање у Централној бази кретања говеда, односно свиња, оваца и коза, према посебном пропису.

Ветеринарска станица обавештава и едукује власника/држаоца животиња о обавези пријављивања кретања животиња, а у случају непридржавања прописаних

услова о томе одмах обавештава ветеринарског инспектора ради налагања корективних мера.

На сточним пијацама, сабирним центрима и догонима обезбеђује се обавезно присуство овлашћеног обележивача ради евидентирања кретања животиња и обавештавања Централне базе.

Средства за унос података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

II. ЗООСАНИТАРНЕ И БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ И ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

У циљу спречавања појаве ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и заштите животне средине спроводи се дератизација газдинстава и објеката у којима се обавља ветеринарска делатност, најмање два пута годишње.

Власници и држаоци животиња се старају о здрављу и добробити животиња и предузимају зоосанитарне и биосигурносне мере на газдинству.

У случају постојања сумње да је животиња мучена, односно убијена противно прописима, процењује се степен угрожености добробити животиња, односно утврђује узрок угинућа.

Власници и држаоци животиња се старају о здрављу и добробити животиња и предузимају биосигурносне мере на фармама, односно газдинствима.

1. Биосигурносне мере

У циљу спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и заштите животне средине предвиђају се следећи поступци у спровођењу биосигурносних мера:

1) утврђивање нивоа биоризика применом индикатора биосигурности на фармама различитог капацитета, при промету животиња и производа животињског порекла, хране за животиње и опреме, при транспорту животиња и на кланицама;

2) информисање свих учесника у производњи о примени биосигурносних мера на фармама, при промету животиња и производа животињског порекла, хране за животиње и опреме, при транспорту животиња и на кланицама;

3) спровођење биосигурносних мера у вези изолације објеката за узгој и држање животиња, контроле кретања људи, животиња, хране за животиње, возила и опреме, издвајање и изолација технолошких сегмената на фарми и примена одговарајућих протокола санитације возила, објеката, опреме, људи и животиња биће дефинисан у облику препорука, упутстава и стандардних оперативних процедура;

4) обука ветеринарских инспектора, ветеринара и одгајивача која обухвата: планирање и надзор примене биосигурносних мера, изолацију фарме, карантин, здравствени статус, контролу кретања и промета (запослена лица, страна лица, новонабављене животиње, храна за животиње, опрема, уређаји и сл.), однос према другим лицима (посетиоцима), контролу исхране и водоснабдевања, изјубравање, уклањање угинулих животиња, присуство других врста животиња на фарми, контролу популација глодара, контролу популација инсеката, контролу дивљих птица, санитацију и однос фарме према окружењу;

5) контрола примене биосигурносних мера на фармама, при промету животиња и производа животињског порекла, сточне хране и опреме, при њиховом транспорту и на кланицама;

6) сврставање фарми различитог капацитета у категорије и промена категорије фарме према ефикасности спровођења биосигурносних мера.

2. Добробит животиња

Добра ветеринарска пракса обухвата принципе професионалног понашања и спровођења система управљања квалитетом рада субјеката који обављају ветеринарску делатност, у складу са правилима ветеринарске етике која наглашава заштиту добробити животиња.

Власник, односно држалац животиње стара се о животу, здрављу и добробити животиње и предузима све неопходне мере како би обезбедио да се животињи не наноси непотребан бол, патња, страх и стрес, односно повреда.

Добробит животиња јесте обезбеђивање услова у којима животиња може да остварује своје физиолошке и друге потребе својствене врсти, као што су исхрана и напајање, простор за смештај, физичка, психичка и термичка удобност, сигурност, испољавање основних облика понашања, социјални контакт са животињама исте врсте, одсуство непријатних искустава као што су бол, патња, страх, стрес, болести и повреде.

У складу са посебним прописима врше се следеће активности на фармама, при транспорту и у кланицама:

1) утврђивање, односно процена нивоа добробити применом принципа, критеријума и индикатора добробити животиња;

2) информисање свих учесника у производњи о примени стандарда добробити животиња;

3) примена стандарда добробити;

4) обука ветеринарских инспектора, ветеринара и одгајивача у вези добробити животиња која ће обухватити: план заштите добробити, управљање и руковођење, компетенције одгајивача, компетенције стручњака, просторне, микроклиматске и хигијенске услове гајења, ветеринарске и зоотехничке поступке, здравствено стање, задовољење система и облика понашања животиња, физиолошке и бихевиоралне, као и производне индикаторе добробити;

5) контрола примене стандарда добробити;

6) сврставање фарми различитог капацитета у категорије и промена категорије фарме према достигнутом нивоу примене стандарда добробити.

III. АКТИВНИ НАДЗОР ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА ЖИВОТИЊА НА ГАЗДИНСТВИМА

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају животиње врши се активни надзор здравственог стања од стране ветеринарских организација којима су по јавном конкурсу и закљученом уговору са Министарством уступљени послови из Програма мера.

На газдинствима на којима се држе и узгајају говеда, овце, козе, коњи, пчеле и рибе, ветеринарске организације/службе најмање једанпут годишње врше

активни надзор, а на газдинствима на којима се узгајају свиње и живина најмање три пута годишње.

IV. ЕДУКАЦИЈА ВЛАСНИКА И ДРЖАОЦА ЖИВОТИЊА

У току надзора, пружања ветеринарских услуга и по посебним програмима ветеринарске организације врше стално информисање, односно едукацију власника и држаоца животиња у циљу подизања свести о значају спровођења мера спречавања појаве, раног откривања, праћења, сузбијања и искорењивања заразних и паразитских болести животиња, а посебно зооноза.

Ветеринарска станица обавештава и едукује власника и држаоца животиња о обавези пријављивања сумње на заразне болести животиња које се обавезно пријављују, као и о обавезама које проистичу из закона и Програма мера, а у случају непоштовања прописа о томе одмах обавештава ветеринарског инспектора.

V. ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКЕ МЕРЕ

Имунопрофилактичке мере спроводе се вакцинацијом свиња против класичне куге свиња, живине против атипичне куге живине, паса и мачака против беснила и коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса и инфлуенце коња.

1. Класична куга свиња

Класична куга свиња спречава се и сузбија сталним спровођењем одговарајућих зоосанитарних и биосигурносних мера, као и сталним одржавањем имунитета против вируса класичне куге свиња.

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају свиње током целе године врши се вакцинација свих свиња вакцином од атенуираног К-соја вируса, према упутству произвођача вакцине, у складу са посебним прописом.

Министарство, према посебном програму, у оквиру сарадње са Европском унијом, врши вакцинацију свиња маркер вакцинама на одређеном броју газдинстава, у циљу утврђивања подобности ових вакцина за дугорочни програм искорењивања класичне куге свиња у Републици Србији, односно обезбеђивања статуса газдинстава за потребе међународног промета свиња пореклом из Републике Србије.

Приликом прве вакцинације против класичне куге свиња, односно пре стављања у промет, врши се обележавање свих свиња, у складу са посебним прописом.

Вакцинација дивљих свиња укључујући и вакцинацију дивљих свиња у ограђеним ловиштима, фармама и одгајалиштима се не врши, осим у хитним случајевима (нпр. избијање епидемије) према посебном програму Министарства.

Прасад млађа од 45 дана, стављају се у промет ако су обележена на прописан начин, потичу са газдинства које је слободно од класичне куге свиња и ако су на газдинству вакцинисане све животиње, укључујући и крмаче и назимице.

Ветеринарска станица/служба која обавља послове обележавања и вакцинације свиња, води евиденцију о извршеним пословима и врши унос податка у Централну базу.

Свиње које се изводе на заједничку испашу вакцинишу се најкасније 15 дана пре пуштања на испашу.

Категоризација газдинстава

Категоризација газдинстава са свињама у Републици Србији врши се на следећи начин:

1) комерцијална фарма представља газдинство на коме се свиње држе у објекту који испуњава прописане услове за држање и узгој свиња, уписан је у Регистар објеката на коме се спроводе све мере здравствене заштите са највишим нивоом биосигурносних мера и хигијене;

2) породична фарма типа А представља газдинство на коме се налази велики број животиња (више од 11), које снабдева тржиште живим свињама и на коме се спроводе све мере здравствене заштите са високим нивоом биосигурносних мера и хигијене;

3) породична фарма типа Б представља газдинство на коме се налази велики број животиња (више од 11), које снабдева тржиште живим свињама, а на коме се не спроводе, делимично се спроводе или се спроводе само неке хигијенске мере и мере здравствене заштите са недовољним нивоом биосигурносних мера;

4) сеоско газдинство представља газдинство на коме се држи мали број свиња (највише 10) и то за сопствене потребе домаћинства власника, а на коме је ниво здравствене заштите, биосигурносних мера и хигијене низак и неефикасан;

5) газдинство са држањем свиња на отвореном представља газдинство на коме се свиње држе на отвореном, полуотвореном, неограђеном или полуограђеном простору, које могу доћи у контакт са другим животињама, посебно дивљим и са веома ниским нивоом здравствене заштите и/или биосигурносних мера.

Анализа нивоа биосигурности на газдинствима

Министарство врши класификацију газдинстава према нивоу спровођења биосигурносних и хигијенских мера на газдинстава, на основу анализе коју изврше ветеринарске станице/службе и података који се доставе Централној бази.

Регионализација у односу на епизоотиолошки статус код домаћих и дивљих свиња

Министарство, према посебном програму, врши регионализацију (зонирање) у складу са Кодексом здравствене заштите копнених животиња Светске здравствене организације за животиње (ОИЕ) у зависности од епизоотиолошке ситуације у појединим областима у односу на класичну кугу свиња, квалитета спровођења вакцинације, резултата мониторинга и надзора и других фактора ризика.

Каналисани систем и компартиментализација

Каналисани систем, одобрен од стране Министарства, састоји се од више газдинстава или једне или више епизоотиолошких јединица које послују у оквиру заједничког система управљања биосигурносним мерама и прометом свиња и

производима од свиња, који осигурава одговарајући статус на класичну кугу свиња за све субпопулације свиња које се налазе унутар ових система.

Министарство, према посебном програму, врши мониторинг и надзор класичне куге свиња, као и службене контроле у подручјима у оквиру којих функционише компартмент, односно каналисани система за узгој и промет свиња.

Надзор у ловиштима

Власници свиња као и корисници ловишта обезбеђују услове за хватање свиња како на газдинству, тако и дивљих свиња у ловиштима ради спровођења прописаних мера, укључујући узорковање у циљу дијагностичких испитивања.

Врши се попис ловишта и других станишта дивљих свиња са проценом популације дивљих свиња и густине насељености, као и површине станишта дивљих свиња, односно ловишта.

Врши се лабораторијско испитивање на класичну кугу свиња свих уинулих и одстрелених дивљих свиња у оквиру мониторинга, активног и пасивног надзора на класичну кугу свиња.

Правно лице које се бави ловством, односно корисник ловишта обезбеђује одговарајуће услове за ветеринарско-санитарни преглед и узорковање одстрелене дивљачи. У случају уинућа као и пре излова дивљих свиња обавештавају надлежног ветеринарског инспектора.

Активни надзор

На фармама и газдинствима са свињама врши се клинички преглед свиња, у складу са посебним прописом, најмање једном на свака три месеца, односно сваки пут пре спровођења вакцинација, лечења и других мера здравствене заштите и обележавања животиња, о чему се води евиденција. Уколико се приликом клиничког прегледа уоче знаци болести карактеристични за класичну кугу свиња, врше се дијагностичка испитивања уз обавезно обавештавање надлежног инспектора у складу са посебним прописима.

Активни надзор на фармама свиња обухвата и патоморфолошки преглед уинулих животиња, посебно кржљаве прасади. Уколико се приликом патоморфолошког прегледа уоче знаци болести карактеристични за класичну кугу свиња, врше се дијагностичка испитивања уз обавезно обавештавање надлежног инспектора у складу са посебним прописима.

Активни надзор са посебном пажњом врши се на породичним фармама типа Б (категорија 2) које представљају највећи ризик за појављивање и ширење класичне куге свиња.

На свим газдинствима се врши едукација власника, унапређење биосигурносних мера, као и, уколико је потребно, ограничавање кретања свиња.

У објектима за клање обавља се инспекцијски преглед свиња пре клања, као и трупова, унутрашњих органа и споредних производа после клања, нарочито животиња које потичу са породичних фарми типа Б, укључујући и вирусолошка испитивања тонзила свиња по посебном програму Министарства.

Врши се стална контрола имунолошког статуса свиња серолошким прегледом крвних серума према посебном плану и програму.

За сваку сумњу, односно појаву класичне куге свиња обавезно се обавља епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње односно потврде болести, према посебним прописима.

Лабораторијска испитивања на класичну кугу свиња врше се у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду и Научном институту за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду. Научни институт за ветеринарство „Нови Сад” све сумњиве и позитивне случајеве шаље на потврда и даља испитивања у Научни институт за ветеринарство Србије.

У оквиру Прве компоненте инструмената за претприступну помоћ Европске уније - подршка транзицији и изградња институција (ИПА - 2008), пројекат „Подршка контроли и искорењивању класичне куге свиња и беснила у Републици Србији” Европска унија, пружа стручну и техничку помоћ Министарству при превенцији, сузбијању и искорењивању класичне куге свиња, као и материјалну помоћ набавком дијагностичке и друге опреме за надзор класичне куге свиња.

Средства за спровођење вакцинације, вакцину, узорковање у оквиру надзора и уинулих и одстрелених дивљих свиња, дијагностичка испитивања на класичну кугу свиња, дијагностичко испитивање имунолошког статуса, класификацију, категоризацију и компартментализацију газдинстава (каналисани систем), накнаду штете за убијене животиње, као и животиње убијене у дијагностичке сврхе, еутаназију са нешкодљивим уклањањем лешева, дезинфекцију зараженог објекта и дворишта обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Атипична куга живине (Њукастл болест)

У циљу спречавања појаве, ширења и сузбијања атипичне куге живине сва газдинства на којима се налази живина и перната дивљач се региструју и евидентирају у Централној бази.

Живина, перната дивљач и голубови у свим облицима држања и узгоја се вакцинишу против атипичне куге вакцинама произведеним од лентогених сојева, ради сталног одржавања имунитета. Контрола имунолошког статуса после извршене вакцинације врши се серолошким прегледом крвних серума.

У случају неповољне епизоотиолошке ситуације, а на основу посебних програма израђених применом анализе ризика спроводи се вакцинација живине и пернате дивљачи, која се држи у екстензивним условима узгоја, против атипичне куге живине, вакцинама произведеним од мезогеног соја вируса.

Спровођење вакцинације врше ветеринарске службе, као и ветеринарске организације којима су по јавном конкурсном и закљученом уговору са Министарством уступљени послови из Програма мера здравствене заштите животиња за 2012. годину.

Научни или специјалистички ветеринарски институти сачињавају за власнике живине и пернате дивљачи у интензивном узгоју програм вакцинације и контроле имунолошког статуса (20 узорака крви по објекту 10 до 14 дана после извршене вакцинације у периоду тога или одгоја, а у периоду експлоатације носиља приплодних и конзумних јаја свака два месеца). У случајевима неповољне епизоотиолошке ситуације за живину и пернату дивљач у интензивном узгоју сачињавају посебан програм имунопрофилактике који се доставља надлежној ветеринарској инспекцији.

Код живине намењене за тов у екстензивним условима узгоја вакцинација се обавља двократно у старости од једног дана у инкубатору распршивањем, као и од 14 до 18 дана кроз воду за пиће, распршивањем или окулоназално према упутству произвођача.

Код живине намењене за производњу приплодних и конзумних јаја у екстензивним условима узгоја, вакцинација се обавља четворократно: прва вакцинација се обавља у инкубатору у старости од једног дана распршивањем, а остале у старости од три, шест и 12 недеља према упутству произвођача вакцине укључујући и могућност употребе инактивисане вакцине.

Перната дивљач и голубови који се држе у екстензивним условима узгоја вакцинишу се према посебном програму научних и специјалистичких ветеринарских института укључујући могућност употребе инактивисане вакцине.

Под екстензивним условима гајења живине подразумевају се газдинства у којима се држи или узгаја мање од 350 јединки живине и пернате дивљачи.

За сваку сумњу, односно појаву атипичне куге живине обавља се епизоотиолошки увиђај.

Врши се стална контрола имунолошког статуса живине серолошким прегледом крвних серума према посебном програму.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на атипичну кугу живине и контролу имунолошког статуса, накнаду штете за убијене животиње, еутаназију са нешкодљивим уклањањем лешева, дезинфекцију зараженог објекта и дворишта обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Беснило

Пси и мачке старији од три месеца вакцинишу се једанпут годишње, инактивисаном вакцином против беснила, уз ревакцинацију, према упутству произвођача вакцине. Вакцинација паса млађих од три месеца може се обавити уколико постоје оправдани разлози, према упутству произвођача вакцине.

Врши се орална вакцинација лисица и других дивљих месоједа два пута годишње, у пролеће и на јесен. Орална вакцинација против беснила врши се у оквиру Прве компоненте инструмената за претприступну помоћ Европске уније - подршка транзицији и изградња институција (ИПА - 2008), пројекат под називом „Подршка контроли и искорењивању класичне куге свиња и беснила у Републици Србији” на целој територији Републике Србије, осим насељених места, великих саобраћајница и водених површина. Дистрибуција вакцина врши се из авиона или хеликоптера, односно ручно на појединим подручјима, ако не постоји могућност да се обави аерогена вакцинација.

Корисници ловишта за свако ловиште евидентирају псе који се користе у ловне сврхе.

Све угинуле и одстрелене лисице и други дивљи месоједи за које постоји сумња да су инфицирани вирусом беснила, дијагностички се прегледају на беснило.

Према програму Министарства и према препорукама Светске здравствене организације, врши се преглед одређеног броја узорака уловљених лисица и других дивљих месоједа (у даљем тексту: циљне животиње), при величини узорка од 4 животиње на 100 km², у циљу контроле ефикасности оралне вакцинације, према

дијагностичком приручнику. Правно лице које се бави ловством, односно корисници ловишта у случају угинућа или излова лисица обавештавају надлежног ветеринарског инспектора.

Правно лице које спроводи оралну вакцинацију обезбеђује све услове за промет вакцина и ефикасну дистрибуцију вакцина, и благовремено обавештава надлежне органе о плану дистрибуције вакцина, односно о извршењу вакцинације, мерама опреза, утврђеним нежељеним ефектима вакцинације, уколико се појаве, као и о другим значајним догађајима. Произвођач, односно дистрибутер вакцине обезбеђује одговарајући број летача који садрже податке из упутства, укључујући и мере упозорења и доставља их Министарству и корисницима ловишта.

Власници животиња које се држе на испашаи спречавају контакт дивљих и домаћих животиња.

На основу анализе ризика врши се контрола имунолошког статуса паса и мачака серолошким прегледом крвних серума у овлашћеној лабораторији.

Ради откривања инфекција слепих мишева лисавирусима врши се пасиван надзор слепих мишева. Пасивним надзором обухватају се сви болесни и слепи мишеви сумњиви на беснило који показују клиничке знаке или неуобичајено понашање, угинули и слепи мишеви који су били у контакту са људима и домаћим животињама. За потребе надзора могу да се користе замрзнуте или колекције слепих мишева у алкохолу.

Дијагностичка испитивања имунолошког статуса циљних животиња врши Научни институт за ветеринарство Србије у Београду, Научни институт за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду и Ветеринарски специјалистички институт „Краљево” у Краљевоу.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило врши Научни институт за ветеринарство Србије у Београду.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило, које су биле у контакту са људима или су им нанеле повреде врши Завод за антирабичну заштиту „Луј Пастер” Новом Саду.

Средства за дијагностичка испитивања на беснило, еутаназију са нешкодљивим уклањањем лешева, дезинфекцију објеката и дворишта и накнаду штете за убијене животиње, испитивање имунолошког статуса, као и средства за одстрелене циљне животиње и узорковање одстрелених циљних животиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Ринопнеумонитис/вирусни абортус коња и инфлуенца коња

У складу са епизоотиолошком ситуацијом у појединим подручјима и запатима власници, односно држаоци могу да врше вакцинацију коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса и инфлуенце коња и о томе воде прописану евиденцију, на основу посебног прописа.

VI. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА У ЦИЉУ РАНОГ ОТКРИВАЊА НАРОЧИТО ОПАСНИХ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ, ОРГАНИЗАЦИЈА И СПРОВОЂЕЊЕ ЕПИЗООТИОЛОШКОГ УВИЂАЈА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ СУМЊЕ НА НАРОЧИТО ОПАСНЕ И ДРУГЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

1. Дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести

Код сумње на појаву нарочито опасних заразних болести врши се хитно узорковање материјала под надзором ветеринарског инспектора ради слања на дијагностичка испитивања, спровођење епизоотиолошког увиђаја и дијагностичка испитивања у овлашћеној лабораторији, укључујући и диференцијално-дијагностичка испитивања.

Врши се активни надзор са дијагностичким испитивањем узорака пријемчивих животиња на слинавку и шапу, ради одржавања статуса земље слободне од слинавке и шапа. Врши се активни надзор и на друге болести са или без дијагностичког испитивања узорака, у зависности од препорука ОИЕ, по посебном програму Министарства.

У случају погоршања епизоотиолошке ситуације у земљама у окружењу или другим земљама, на основу анализе ризика може да се врши и активни надзор на одређене нарочито опасне заразне болести уз дијагностичка испитивања узорака по програму Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на нарочито опасне заразне болести укључујући и диференцијална дијагностичка испитивања, испитивања у циљу стицања и одржавања статуса земље слободне од појединих нарочито опасних заразних болести и у случају погоршања епизоотиолошке ситуације, накнаду штете за убијене животиње, еутаназу са нешкодљивим уклањањем лешева, дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију зараженог објекта и дворишта обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Дијагностичка испитивања на инфекције изазване Шмаленберговим вирусом и друге непознате болести

У циљу надзора на болест изазвану тзв. Шмаленберговим (Schmallenberg) вирусом врши се надзор пријемчивих животиња (говеда, овце и козе), посебно увежених грла, као и дијагностичка испитивања.

У случају појаве других непознатих или нових болести, односно инфекција, врши се надзор, узорковање и дијагностичка испитивања, применом важећих метода или метода препоручених од Светске здравствене организације за животиње (ОИЕ) према програму Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања из ст. 1. и 2, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести

У случају појаве сумње на заразну болест која се обавезно пријављује, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на заразну болест, а које примети власник, држалац или ветеринар приликом активног или пасивног надзора, интервенције или у било ком другом случају сумња се обавезно и без одлагања пријављује надлежном ветеринарском инспектору.

У присуству ветеринарског инспектора врши се клинички преглед животиње, узима детаљна анамнеза и историја болести, као и подаци о пореклу животиње. Ако постоје могућности ради се обдукциони преглед и узорковање материјала за лабораторијско испитивање.

У зависности од специфичности и карактеристика случаја, односно постављене сумње ветеринарски инспектор уз подршку епизоотиолога, надлежног научног или специјалистичког института, односно ветеринара из надлежне ветеринарске организације/службе врши додатна епизоотиолошка истраживања и узорковања материјала за лабораторијско испитивање. Ветеринарски научни и специјалистички институти врше дијагностичка и друга испитивања, стручну анализу и пружају подршку ветеринарском инспектору у вршењу надзора и спровођења мера спречавања појављивања, контроле, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња.

О свим активностима и на основу запажања и прикупљених информација води се епизоотиолошки записник.

VII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТИЊА У ЦИЉУ ОТКРИВАЊА БОЛЕСТИ И ИНФЕКЦИЈА И ОТПОРНОСТИ НА АНТИМИКРОБНА СРЕДСТВА

1. Бруцелоза, туберкулоза, ензоотска леукоза говеда, болест плавог језика, инфективно запаљење вимена

Говеда, овце и козе једном годишње се дијагностички испитују, и то говеда на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу и овце и козе на бруцелозу, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од 12 месеци.

У циљу одређивања статуса газдинства на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, научни и специјалистички институти припремају извештаје о дијагностичким испитивањима говеда за свако газдинство понаособ, као и за сваку индивидуалну животињу, без обзира на резултате испитивања.

За сваки позитиван налаз на бруцелозу, туберкулозу, ензоотску леукозу говеда и болест плавог језика обавезно се обавља епизоотиолошки увиђај.

За бруцелозу, ензоотску леукозу говеда и болест плавог језика ветеринарски институти достављају националној референтној лабораторији 10% од укупног броја прегледаних узорака ради дијагностичких испитивања према посебном програму Министарства.

Средства за узорковање и дијагностичка испитивања на бруцелозу и болест плавог језика говеда, оваца и коза, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, која врше ветеринарске организације и институти, као и средства за накнаду штете за

убијене, односно заклане животиње, за убијање на хуман начин и нешкодљиво уклањање лешева и дезинфекцију, дезинсекцију, дератизацију зараженог објекта и дворишта, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

а) Бруцелоза говеда (*Brucella abortus*), оваца и коза (*B. Melitensis* и *B. Ovis*)

Дијагностичко испитивање говеда, осим мужјака намењених за тов, врши се код свих животиња старијих од 12 месеци, а дијагностичко испитивање оваца и коза врши се код свих животиња старијих од 6 месеци у циљу раног откривања бруцелозе и утврђивања и одржавања статуса газдинства говеда, оваца и коза слободног од бруцелозе.

Надлежни научни и специјалистички ветеринарски институти врше дијагностичка испитивања поуздано обележених узорака крвних серума говеда, оваца и коза применом брзих метода (брза серумска аглутинација, односно Розе Бенгал или флуоросцентна поларизација), а у случају позитивног резултата применом и потврдне серолошке методе (индиректна ЕЛИСА).

У случају добијања позитивног резултата врши се поновно узорковање крви код животиња које су реаговале позитивно уз присуство ветеринарског инспектора и епизоотиолога из надлежног ветеринарског института. Испитивање узорка применом потврдне серолошке методе (компетитивна ЕЛИСА или РВК) на присуство специфичних антитела против бруцела врсте врши се у надлежном ветеринарском институту.

Надлежни институти одмах по добијању позитивног налаза достављају резултате испитивања ветеринарском инспектору и Министарству .

Научни и специјалистички ветеринарски институти чувају репрезентативан број узорака серума одређен од стране Министарства у банци серума најмање једну годину.

Говеда, овце и козе код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеви се нешкодљиво уклањају на прописан начин.

Овце или козе које потичу из зараженог стада, а код којих није потврђено присуство антитела против бруцела врсте упућују се на клање одмах, а најкасније у року од 30 дана, а говеда се испитују у складу са посебним прописима.

У случају да серолошки негативне овце и козе из зараженог дворишта није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сви приплодни овнови и јарчеви пре пуштања у промет испитују се на инфекцију са *B. Ovis* (*Epididimitis ovaca*).

б) Туберкулоза

Ради раног откривања туберкулозе и утврђивања статуса газдинства говеда слободног од туберкулозе врши се дијагностичко испитивање на туберкулозу код свих говеда старијих од шест недеља применом интрадермалних туберкулинских тестова, у складу са посебним прописом.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена туберкулоза надлежни ветеринарски инспектор у најкраћем року, а најкасније у року од 30 дана

упућује на клање. У случају да животињу није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда и свиње се прегледају на присуство патоанатомских лезија карактеристичних за туберкулозу. Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др.) карактеристичне за туберкулозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се националној референтној лабораторији за туберкулозу (Научни институт за ветеринарство Србије) на даља испитивања. Уколико се после клања установи присуство таквих промена шаљу се у овлашћену лабораторију ради бактериолошких испитивања на присуство узрочника туберкулозе.

У кланици се посебно евидентира сваки утврђени случај туберкулозе говеда и свиња и о налазу се обавештава надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла туберкулозне животиње.

Ради утврђивања што већег броја оболелих или инфицираних животиња у запату, епизоотиолошкој јединици или подручју, поред туберкулинског теста, може да се примењује коришћење гама-интерферон теста на начин који је прописан у последњем издању *OIE Manual of Standards for Diagnostic Tests and Vaccines*.

в) Ензоотска леукоза говеда

Ради раног откривања ензоотске леукозе говеда и успостављања статуса газдинства слободног на ову болест врши се дијагностичко испитивање свих говеда старијих од 24 месеца.

Дијагностичка испитивања врше се методом ЕЛИСА теста на групним узорцима према упутству произвођача дијагностичког теста. Ако се у групном узорку установи позитивна реакција врши се и појединачно испитивање узорака крвних серума.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена ензоотска леукоза најкасније у року од 30 дана надлежни ветеринарски инспектор упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Код животиња код којих је дијагностичким испитивањем утврђена ензоотска леукоза не врши се природни припуст и вештачко осемењавање животиња.

Сва заклана говеда прегледају се на линији клања од стране ветеринарског инспектора који све туморе сумњиве на *lympho-sarcoma* шаље националној референтној лабораторији за ензоотску леукозу (Научни институт за ветеринарство Србије), ради даљих дијагностичких испитивања.

Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др.) карактеристичне за туберкулозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се националној референтној лабораторији за туберкулозу (Научни институт за ветеринарство Србије) на даља испитивања.

У кланици се посебно евидентира сваки утврђени случај тумора и о позитивном налазу обавештава се надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла леукозне животиње.

Надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла леукозне животиње врши надзор над дијагностичким испитивањима на леукозу у газдинству из којег потиче оболела животиња.

г) Болест плавог језика

Ради откривања, праћења и сузбијања болести плавог језика спроводи се мониторинг на болест плавог језика.

Мониторингом су обухваћене популације говеда, оваца и коза из банке серума, као и сентинел и друге животиње на сваком епизоотиолошком подручју, у складу са програмом и планом Министарства. Крвни серуми се прегледају Ат - ЕЛИСА тестом, а крв РТ-ПЦР методом. Поред дијагностичког испитивања узорака крвних серума код пријемчивих животиња врши се и континуирано хватање и идентификација вектора болести плавог језика (инсеката из рода *Culicoides*), у складу са програмом и планом Министарства.

Средства за спровођење мониторинга и надзора на болест плавог језика обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Инфективно запаљење вимена

Произвођачи млека и производа од млека намењених за људску исхрану подвргавају сваку музну краву, овцу и козу прегледу на поремећај секреције вимена два пута годишње у размаку од шест месеци, применом брзе методе (Калифорнија маститис тест). У случају позитивне реакције надлежна ветеринарска организација узорак млека доставља надлежном институту на бактериолошко испитивање и на основу резултата бактериолошког испитивања спроводи лечење. Млеко може да се стави у промет по спроведеном лечењу и по добијању негативног резултата бактериолошког испитивања.

Произвођачи млека и производа од млека намењених за људску исхрану који обезбеђују квалитет млека у складу са захтевима Европске уније и испоручују млеко објектима који испуњавају услове за извоз млека и производа од млека на тржиште Европске уније, сваку музну краву, овцу или козу подвргавају прегледу на поремећај секреције вимена два пута годишње у размаку од шест месеци применом брзе методе (Калифорнија маститис тест), а сирово млеко испитују на укупан број бактерија два пута месечно, односно испитују на укупан број соматских ћелија и присуство остатака ветеринарских лекова (антибиотици) једном месечно у надлежној ветеринарској организацији или надлежном институту током целе године.

Надлежни институт месечно доставља извештаје о испитиваним параметрима квалитета млека Министарству.

У случају позитивног налаза врши се бактериолошко испитивање и на основу резултата бактериолошког испитивања спроводи се лечење. После утврђивања позитивног бактериолошког налаза, у току спровођења терапије и до истека прописаног рока за каренцу примењеног лека, не врши се стављање млека у промет. После истека периода каренце врши се провера успешности лечења применом Калифорнија маститис тест, а у случају позитивне реакције понавља се бактериолошко испитивање.

Средства за обављање анализа из става 2. ове тачке обезбеђена су у буџету Републике Србије.

е) Вирусна дијареја говеда (БВД)

Ради откривања перзистентно инфициране телади вирусом говеђе вирусне дијареје, врши се преглед узорака ушног ткива узоркованог приликом обележавања телади за то намењеним ушним маркицама. Испитивања се врше АгЕЛИСА тестом (или РТ-ПЦР) по посебном програму Министарства.

Средства за спровођење ових испитивања обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Паразитске болести

а) Ехинококоза

Дехелминтизација паса и мачака старијих од три месеца против псеће пантљичаре *Echinococcus granulosus* обавља се средством које поуздано убија зреле и незреле облике пантљичаре континуирано током целе године.

Ради спречавања ширења јаја пантљичаре у околину, најмање 48 часова после третирања паса, њихов измет се чини нешкодљивим.

Правно лице које се бави клањем животиња за јавну потрошњу, као и власници који кољу животиње за сопствене потребе, промењене органе чине нешкодљивим прокувавањем, спаљивањем или прерадом у кафилеријама. Нешкодљиво уклањање врши се под надзором ветеринарског инспектора.

У кланици се евидентира сваки утврђени случај ехинококозе и о томе се обавештава ветеринарски инспектор у месту порекла животиње.

б) Трихинелоза

Дијагностички преглед на присуство ларве *Trichinella* врши се методом компресије или вештачке дигестије у узорцима меса свих закланих свиња, закланих коња, као и код свиња закланих у домаћинству за сопствене потребе, односно искључиво методом вештачке дигестије свих одстрелених дивљих свиња.

Приликом клања свиња за сопствене потребе власник/држалац животиње уз прописани узорак меса за преглед на трихинелозу доставља ветеринарској организацији која врши преглед и ушну маркицу ради идентификације и евидентирања узорка заклане животиње, односно обавештавања Централне базе.

Врши се систематска дератизација зараженог подручја и нешкодљиво уклањање лешева глодара, као и планска дератизација свих објеката у којима се држе и узгајају животиње.

План дератизације доноси надлежни научни или ветеринарски специјалистички институт на основу анализе епизоотиолошке ситуације за своје подручје.

Системску дератизацију зараженог подручја врше ветеринарске организације којима су по јавном конкурсном и закљученом уговору са

Министарством поверени наведени послови из Програма мера и које испуњавају прописане услове за вршење дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Ветеринарски инспектор у кланици евидентира сваки утврђени случај трихинелозе и о томе обавештава ветеринарског инспектора у месту порекла животиње ради предузимања мера и пријаве болести.

Средства за узорковање и спровођење дијагностичких испитивања дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени одговарајући исправни узорци на испитивање на класичну кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Друге болести

а) Салмонелоза живине

Узимање узорака од кока носиља, јата живине за одгој подмлатка, узгој и репродукцију, товних пилића и у инкубатору врсте *Gallus gallus* у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, као и потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*, односно *S. Hadar*, *S. Infantis* или *S. Virchow* спроводе се у складу са посебним прописом.

Узимање узорака од приплодних и товних ћурака у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, односно потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium* спроводе се по програму Министарства, у складу са посебним прописом.

Сва јата живине, осим јата из ст. 1. и 2. ове подтачке, без обзира на врсту и категорију живине чији су производи намењени јавној потрошњи или се живина узгаја ради даље продаје се бактериолошки, односно серолошки испитују достављањем службених узорака у лабораторију, како је то дато у табелама:

- Табела број 1 Инкубаторске станице,
- Табела број 2 Живина у тову и живина пре продаје ради даљег това,
- Табела број 3 Приплодна живина у узгоју и репродукцији,
- Табела број 4 Живина вакцинисана против салмонелозе,
- Табела број 5 Живина за производњу конзумних јаја.

Јато намењено за клање подразумева животиње исте врсте и старости из једног објекта.

Власник јата пре стављања у промет производа од живине намењених за јавну потрошњу, живине за клање, као и живине која се узгаја ради даље продаје поседује налаз о здравственом стању живине који није старији од две недеље и који је издат од надлежне лабораторије, осим налаза о здравственом стању за товне и приплодне ћурке који важи шест недеља од дана узимања узорака.

Ради утврђивања свих салмонела од значаја за јавно здравство у резултатима налаза потребно је, осим серотипова прописаних овим правилником и посебним прописом, навести и све остале утврђене серотипове.

Фабрике и мешаоне хране за животиње достављају на бактериолошки преглед једном месечно у надлежни ветеринарски институт узорке свих хранива

(компоненти) животињског порекла пре припремања хране за живину, као и узорке свих готових смеша.

Институти националној референтној лабораторији за салмонелозу достављају 10% од укупног броја прегледаних узорака ради спровођења додатних дијагностичких испитивања према посебном програму министарства.

б) Салмонелоза свиња и метицилин-резистентни *Staphylococcus aureus* (МРСА)

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* и метицилин-резистентног *Staphylococcus aureus* (МРСА) на фармама приплодних и товних свиња врши се лабораторијско испитивање по програму Министарства.

Средства за узорковање и спровођење ових испитивања предвиђена су у буџету Републике Србије.

в) Праћење осетљивости, односно отпорности на антибиотике и хемиотерапеутике код бактерија рода *Salmonella* код товних пилића, кока носилца, ћурака и свиња за клање

У циљу континуираног праћења осетљивости, односно отпорности бактерија на одређена антимикуробна медицинска средства врши се прикупљање изолата бактерија рода *Salmonella* и њихово испитивање на присуство резистенције и мултирезистенције, према посебном програму Министарства.

У праћење отпорности по епизоотилоошкој целини укључује се и један изолат по сероваријетету *Salmonella*. Епизоотиолошка целина за коке носилце, товне пилиће и ћурке је јато док је за свиње епизоотиолошка целина газдинство.

Број изолата бактерија рода *Salmonella* који се укључују у праћење отпорности бактерија на антимикуробна средства износи 170 за сваку популацију која се испитује (коке носилце, товни пилићи, ћурке, свиње за клање). Ако је доступан број изолата мањи од прописане величине узорка сви изолати се укључују у програм праћења антимикуробне отпорности бактерија.

Осетљивост бактерија се тестира на све антимикуробне препарате наведене у Табели, користећи дефинисане граничне вредности и одговарајући распон концентрација за одређивање осетљивости бактерија рода *Salmonella*

Антимикуробни препарати на које се изолати бактерија рода *Salmonella* тестирају и граничне вредности које се користе за одређивање осетљивости

	Антимикуробни препарат	Гранична вредност (мг/Л) P >
Salmonella	Цефотаксим	0,5
	Налидиксична киселина	16
	Ципрофлоксацин	0,06
	Ампицилин	4
	Тетрациклин	8
	Хлорамфеникол	16
	Гентамицин	2
	Стрептомицин	32

Триметхоприм	2
Сулфонамиди	256

Приликом тестирања користи се метода дилуције, у складу са поступцима описаним од стране Европског комитета за тестирање антимикробне осетљивости (EUCAST) и Института за клиничке и лабораторијске стандарде (CLSI) која је прихваћена као међународна референтна метода (ИСО стандард 20776 - 1:2006).

Врши се и фаготипизација одабраних изолата бактерија *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*.

Резултати праћења отпорности бактерија на антимикробне препарате се обрађују и достављају Министарству у облику годишњег извештаја. Годишњи извештај садржи следеће податке за бактерије из рода *Salmonella* код кока носиља, товних пилића, ћурки и свиња:

- порекло изолата, (на пример: узорковање по важећем пропису за контролу салмонелозе),
- број изолата тестираних на осетљивост,
- број изолата код којих је утврђена отпорност по антимикробном препарату,
- број потпуно осетљивих изолата и број изолата отпорних на један, два, три, четири и више од четири антимикробна препарата из Табеле.

Средства за спровођење ових испитивања обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Кампилобактериоза живине

У циљу праћења кампилобактериозе у јатима товних пилића врсте *Gallus gallus*, као и праћења отпорности бактерија рода *Campylobacter spp.* на антимикробна средства врши се узорковање и испитивање, односно утврђивање отпорности бактерија из рода *Campylobacter spp.* на антимикробна средства у јатима и труповима товних пилића, према посебном програму Министарства.

Средства за спровођење ових испитивања обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Инфлуенца птица

Врши се активни и пасивни надзор над живином, пернатом дивљачи и дивљим птицама, и то:

- у оквиру пасивног надзора ветеринарске амбуланте, ветеринарске станице и ветеринарске службе, сваки случај сумње на инфлуенцу код живине, пернате дивљачи и дивљих птица се шаље на лабораторијско испитивање,
- у оквиру активног надзора, дијагностичко испитивање обухвата живину, пернату дивљач и дивље птице по посебном програму испитивања које ће донети Министарство,
- у случају неповољне епизоотиолошке ситуације у околним земљама и региону доноси се посебан програм испитивања.

Средства за узорковање и спровођење дијагностичких испитивања живине на инфлуенцу птица обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ђ) Инфлуенца свиња

У оквиру активног надзора врши се дијагностичко испитивање свиња по посебном програму Министарства.

У случају сумње на појаву пандемијског соја вируса А (H1N1/2009) на газдинству на основу анализе ризика и постојања епидемиолошких података о појави пандемијске инфлуенце код људи одобравају се дијагностичка испитивања на пандемијску инфлуенцу свиња на статистички значајном узорку.

Средства за дијагностичка испитивања свиња на пандемијску инфлуенцу свиња А (H1N1/2009) на зараженом газдинству и контактним газдинствима обезбеђена су у буџету Републике Србије.

е) Хламидиоза птица

Сва матична јата и газдинства на којима се држе и узгајају и на којима се обавља промет егзотичних, украсних и собних птица и голубова се региструју у Министарству, а птице које потичу из ових објекта и намењене су за приплод, продају, изложбе и слично морају бити слободне од хламидиозе.

Лабораторијска испитивања на хламидиозу птица врши се у надлежном ветеринарском институту. Лабораторијски налаз за птице у промету не сме бити старији од 60 дана.

ж) Лептоспироза

Ради откривања, праћења и сузбијања лептоспирозе два пута годишње врши се дијагностичко испитивање применом методе микроскопска аглутинација (МАТ) код бикова, нерастова, овнова, јарчева и пастува који служе за природни припуст и производњу семена за вештачко осемењавање.

У случају неповољне епизоотилошке ситуације на основу посебног програма Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института може да се врши испитивање и других врста и категорија животиња.

з) Кју-грозница

Испитивања на кју-грозницу врше се код откривања извора болести после епидемије код људи и особа професионално изложених инфекцији, као и код сваког побачаја код говеда, оваца и коза.

На основу анализе ризика код појаве болести Министарство може да одобри убијање оболелих животиња на стручан и хуман начин.

Средства за дијагностичка испитивања на кју грозницу, накнаду штете за убијене животиње и спроведене наређене мере у зараженом дворишту обезбеђена су у буџету Републике Србије.

и) Трансмисивне спонгиоформне енцефалопатије

Ради раног откривања и дијагностике Трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија (у даљем тексту: TSE) спроводи се мониторинг TSE (у даљем тексту: мониторинг).

Мониторинг се спроводи на говедима, овцама, козама и јеленима и то европским јеленима (*Cervus elaphus*) и белорепим јеленима (*Odocoileus virginianus*), у складу са овим правилником и прописом којим се утврђују мере раног откривања и дијагностике заразне болести TSE, начин њиховог спровођења, као и мере за спречавање ширења, сузбијања и искорењивања ове заразне болести.

Ради спречавања појаве, ширења, као и ради сузбијања и искорењивања TSE врши се контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња.

(а) Мониторинг говеда

Мониторинг говеда заснива се на дијагностичком испитивању аутохтоних говеда, говеда из увоза и потомства мајке из увоза, и то говеда која су заклана за исхрану људи и говеда која нису намењена за исхрану људи.

Дијагностичко испитивање говеда која су заклана за исхрану људи односи се на говеда:

1) старија од 24 месеца, и то:

(1) која су подвргнута посебном хитном клању,

(2) код којих је потврђена заразна болест и која су заклана у циљу сузбијања и искорењивања те болести, осим животиња које не показују клиничке симптоме,

(3) код којих није потврђена заразна болест али показују клиничке симптоме или је њихово опште стање такво да постоји сумња на заразну болест;

2) старија од 30 месеци, и то:

(1) код којих је потврђена заразна болест и која су заклана у циљу сузбијања и искорењивања те болести, а не показују клиничке симптоме,

(2) која су здрава и која су упућена у кланицу ради клања за производњу хране животињског порекла.

Дијагностичко испитивање говеда која нису намењена за исхрану људи односи се на све угинуле или убијене животиње старије од 24 месеца, осим животиња које су угинуле или убијене у оквиру мера за спречавање ширења заразних болести које имају карактер епидемије (нпр. слинавка и шап).

(б) Мониторинг оваца и коза

Мониторинг оваца и коза заснива се на дијагностичком испитивању:

1) аутохтоних животиња и животиња из увоза које:

(1) су здраве и које су упућене у кланицу ради клања за производњу хране животињског порекла. Број животиња на којима се врши дијагностичко испитивање дат је у Табели,

(2) нису намењене за исхрану људи, а угинуле су или су убијене, осим животиња које су угинуле или су убијене у оквиру мера за сузбијање и искорењивање заразних болести;

2) оваца и коза у стадима у којима је дијагностикована TSE;

3) које се спроводи ради генотипизације.

Дијагностичко испитивање у стаду у коме је потврђен случај TSE заснива се на узорковању животиња које су угинуле у том стаду или су убијене у оквиру мера за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање TSE и узорковање се врши по принципу случајног узорка, а у складу са бројем узорка који је дат у следећој табели:

Број животиња које су угинуле или су убијене у оквиру мера које се спроводу када је TSE службено потврђена, а BSE искључена	Минимални број узорак
70 или мање	Све животиње
71 до 89	68
90 до 99	73
100 до 119	78
120 до 139	86
140 до 159	92
160 до 179	97
180 до 199	101
200 до 249	105
250 до 299	112
300 до 349	117
350 до 399	121
400 до 449	124
450 до 499	127
500 или више	150

Дијагностичко испитивање оваца и коза које су заклане за исхрану људи, оваца и коза које нису намењене за исхрану, као и које су угинуле у том стаду или су убијене у оквиру мера за спречавање ширења и сузбијање и искорењивање TSE односи се на животиње старије од 18 месеци или животиње које имају више од два стална секутића која су избила кроз десни. Узраст животиња процењује се прегледом зуба, као и на основу очигледних знакова зрелости или било каквог поузданог податка.

(в) Мониторинг јелена

Мониторинг јелена заснива се на дијагностичком испитивању на присуство хроничне болести јелена и лосова - *Chronic Wasting Disease* (у даљем тексту: CWD) у популацијама дивљих и узгајаних јелена *Cervus elaphus* и/или дивљи или узгајани јелен *Odocoileus virginianus* (у даљем тексту: циљане врсте јелена).

Приликом узимања узорка за дијагностичко испитивање од циљаних врста јелена у оквиру групе клинички болесних јелена - јелени који показују знакове неуобичајеног понашања и/или локомоторних сметњи и/или су лошег општег стања, озлеђених или убијених јелена у саобраћају - јелени које је ударило возило и

за које се са сигурношћу не може утврдити стање пре смрти, уинулих или убијених јелена - јелени који су уинули на газдинству или у дивљини и јелени из узгоја који су убијени због здравствених или старосних разлога, здравих закланих јелена - здрави узгајани јелени заклани у кланици или на газдинству и здравих одстрелених јелена - здрави дивљи јелени одстрелени током ловне сезоне (у даљем тексту: циљане групе јелена) треба да буду испуњени следећи критеријуми:

- узорци за дијагностичко испитивање се узимају од јелена старијих од 18 месеци што се процењује прегледом зуба, као и на основу очигледних знакова зрелости или било каквог поузданог податка,

- када се ради о здравим одстреленим јеленима узорци за дијагностичко испитивање се узимају од мужјака,

- када се ради о здравим закланим јеленима узорци за дијагностичко испитивање се узимају од мужјака и женки.

Приликом узимања узорка за дијагностичко испитивање циљаних група јелена нарочито се узима у обзир изложеност потенцијалним факторима ризика, као што су:

- подручја са густом популацијом јеленских врста,
- висока учесталост појављивања овчије сврабежи,
- висока учесталост појављивања BSE,
- јелени који су конзумирали храну за животиње која се сматра потенцијално контаминираном и ризичном у погледу ширења TSE,
- јелени на газдинствима или у подручјима у којима је у претходном периоду вршен увоз јелена или производа пореклом од јелена из регија у којим је дијагностикована CWD.

Одабир животиња за узимање узорка за дијагностичко испитивање од циљаних група јелена и то здравих закланих јелена и здравих одстрелених јелена врши се методом случајног узорка узимајући у обзир критеријуме који треба да буду испуњени и изложеност потенцијалним факторима ризика. Број животиња на којима се врши дијагностичко испитивање дат је у Табели.

Све животиње из циљаних група јелена који су клинички болесни, озлеђени или убијени јелени у саобраћају и уинули или убијени јелени треба да буду узорковани за дијагностичко испитивање.

Од сваке животиње која је планирана за узимање узорка за дијагностичко испитивање узима се узорак обекса. За потребе биолошког теста преостали део узорка чува се у свежем или замрзнутом стању до добијања негативног резултата дијагностичког испитивања.

Труп животиње за исхрану људи од кога је узет узорак за дијагностичко испитивање на CWD обележава се на начин који обезбеђује следљивост и ставља се у промет по добијању негативног резултата дијагностичког испитивања који се врши методом брзог теста.

Ако је могуће у случају дијагностичког испитивања трупа животиње за исхрану људи одговорно лице у ловишту обавештава се о слању узорка на тестирање на CWD, као и у најкраћем могућем року о позитивном резултату брзог теста.

Ако је могуће осим материјала који се задржава ради даљег дијагностичког испитивања или истраживања сви делови трупа јелена код којег је резултат брзог теста био позитиван, укључујући и кожу, уништавају се као материјал Категорије 1,

у складу са прописима којима се уређују споредни производи животињског порекла.

Методе и протоколи за дијагностичке поступке, као и дијагностички поступци који су прописани за говеда, односно овце и козе у складу са правилником којим се утврђују мере раног откривања и дијагностике заразне болести TSE, начин њиховог спровођења, као и мере за спречавање ширења, сузбијања и искорењивања ове заразне болести примењују се и приликом дијагностичког испитивања узорка јелена.

За сваки позитиван случај TSE код јелена врши се генотипизација тако што се одређује прионско протеински генотип у складу са упутством Референтне лабораторије.

(г) Контрола хране за животиње

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се тако што се узорак за дијагностичко испитивање узима у објекту који производи храну за животиње на следећи начин:

- од хране која је намењена исхрани преживара узорак се узима најмање два пута у току тромесечја,

- од хране која је намењена исхрани животиња, осим преживара, узорак се узима најмање једанпут у току тромесечја.

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се и у објектима за узгој и држање животиња ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња.

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се применом методе класичне микроскопије.

(д) Начин финансирања

Дијагностичка испитивања за спровођење мониторинга на TSE применом метода у складу са посебним прописом обавља акредитована лабораторија Факултета ветеринарске медицине у Београду и Научног института за ветеринарство Србије у Београду, а дијагностичка испитивања хране за животиње обавља Научни институт за ветеринарство Србије у Београду и Научни институт за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду.

У буџету Републике Србије обезбеђена су средства:

- 1) у износу од 50% за дијагностичка испитивања говеда која су заклана за исхрану људи;

- 2) у износу од 100% за:

- (1) дијагностичка испитивања говеда која нису намењена за исхрану људи,

- (2) дијагностичка испитивања оваца и коза,

- (3) мониторинг јелена,

- (4) дијагностичка испитивања хране за животиње у објекту који производи храну за животиње,

(5) транспорт узорака хране за животиње и транспорт узорака за дијагностичко испитивање на TSE који су узети од говеда, оваца и коза које нису намењене за исхрану људи, оваца и коза од којих је узет узорак у случају када је дијагностикована TSE и ради генотипизације као и за дијагностичко испитивање јелена на CWD,

(6) накнаду штете за:

- животиње које су угинуле или убијене у случају сумње на појаву TSE, односно после службене потврде TSE,

- животиње које су заклане и чији се труп и делови тела уништавају као материјал Категорије 1 у складу са Правилником којим се утврђују мере раног откривања и дијагностике заразне болести TSE, начин њиховог спровођења, као и мере за спречавање ширења, сузбијања и искорењивања ове заразне болести.

Број животиња за дијагностичко испитивање на TSE

Округ	Број узорака за мониторинг оваца и коза	Мониторинг јелена	
		Ловиште	Број узорака
Западно бачки	50	Козара	15
		Апатински Рит	10
Јужно бачки	400	Плавна	10
Средње банатски	200		
Моравички	50		
Град Београд	50	Црни луг	5
Сремски	200	Босутске шуме	5
		Каракуша	5
Јужно банатски	100	Делиблатска пешчара	10
Северно бачки	50		
УКУПНО:	1.100		60

ј) Болести коња

Сви копитари обележавају се микрочиповима.

Врши се дијагностички преглед свих обележених коња на инфективну анемију копитара.

Врши се дијагностичко испитивање одређеног броја узорака на болест куге коња и болест грозница западног Нила, а према посебном програму Министарства.

За сваку сумњу, односно позитиван налаз на инфективну анемију копитара болест западног Нила и куге коња обавља се епизоотиолошки увиђај и потврдна испитивања.

Врши се дијагностичко испитивање приплодних пастува и кобила на вирусни артеритис и ринопнеумонитис/вирусни абортус, по посебном програму.

Средства за дијагностичка испитивања на инфективну анемију копитара, кугу коња, болест западног Нила, као и вирусни артеритис и ринопнеумонитис /вирусни абортус коња, накнаду штете за убијене, односно заклане животиње, за

убијање на хуман начин и нешкодљиво уклањање лешева и дезинфекцију, дезинсекцију, дератизацију зараженог објекта и дворишта, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(а) Инфективна анемија копитара

Ради откривања, праћења и сузбијања инфективне анемије коња спроводи се дијагностичко испитивање на инфективну анемију коња применом *Coggins* теста (агар гел имунодифузионим тест - АГИД) једанпут годишње, односно два пута годишње када су у питању коњи за производњу биолошких препарата (серуми и вакцине). Дијагностичко испитивање може да се изврши и применом ЕЛИСА теста, али се у том случају сваки позитивни резултат потврђује применом АГИД теста.

Када држалац коња продаје или на други начин отуђује коње потврда о извршеном прегледу на инфективну анемију коња не сме бити старија од 30 дана.

(б) Куга коња

Ради откривања, праћења и сузбијања, односно успостављања статуса земље на болести коња спроводи се дијагностичко испитивање на кугу коња, применом ЕЛИСА теста, по посебном програму Министарства.

(в) Болест западног Нила

Ради откривања, праћења и сузбијања, односно успостављања статуса земље на болести коња спроводи се дијагностичко испитивање коња на болест западног Нила применом ЕЛИСА теста по посебном програму Министарства.

Ради раног откривања болести западног Нила врши се и вирусолошко испитивање угинулих миграторних дивљих птица, угинулих дивљих птица из породице *Corvidae* (гаврани, вроне, гачци, свраке, шојке и чавке) и угинулих птица грабљивица. Поред тога, врши се дијагностичко испитивање код домаће живине, према програму Министарства.

Поред дијагностичког испитивања узорака крвних серума врши се и хватање и идентификација вектора болести, у складу са програмом и планом Министарства.

к) Аујецкијева болест

Врши се дијагностичко испитивање свиња на Аујецкијеву болест, применом ЕЛИСА теста и то на великим газдинствима (комерцијалне фарме, породичне фарме типа А и Б), на којима се не спроводи вакцинација против ове болести, као и дивљих свиња и то на узорцима из програма контроле класичне куге свиња, према посебном програму министарства.

Врши се евидентирање газдинстава на којима се спроводи вакцинација против Аујецкијеве болести.

Средства за дијагностичка испитивања домаћих и дивљих свиња на Аујецкијеву болест обезбеђена су у буџету Републике Србије.

л) Афричка куга свиња

Ради раног откривања болести афричка куга свиња врши се испитивање домаћих и дивљих свиња применом ЕЛИСА теста и то на узорцима који потичу из програма контроле класичне куге свиња, према посебном програму Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања домаћих и дивљих свиња на Афричку кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

љ) Болести риба

Врши се евиденција и регистрација свих објеката за узгој и држање риба, односно животиња аквакултуре, укључујући и она за спортски риболов на којима се мора обезбедити стални ветеринарски надзор са редовним клиничким прегледом животиња, узорковањем и лабораторијским испитивањима.

Отворене воде могу да се порибљавају само рибом пореклом из узгајалишта на коме су обављене мере контроле болести риба.

(а) Клинички преглед и узорковање

Клиничка контрола здравственог стања и инспекцијски преглед узгајалишта риба врше се у оним периодима године када је температура воде одговарајућа за развој одређених болести, и то: испод 14 °Ц за заразну некрозу гуштераче, вирусну хеморагичну септикемију, заразну хематопоезну некрозу и ренибактериозу, испод 20°Ц за пролећну виремију шарана, односно изнад 24°Ц за кои херпес вирус.

Клинички преглед врши се два пута годишње при чему интервали између прегледа морају износити најмање четири месеца. Све производне јединице (рибњаци, базени, кавези итд.) прегледају се како би се утврдило присуство угинулих или риба неуобичајеног понашања.

Узорковање се врши на следећи начин:

- ако су присутне калифорнијске пастрмке само рибе те врсте одабирају се за узорковање, а ако калифорнијске пастрмке нису присутне узорак треба сачинити од риба свих других присутних врста које су пријемчиве на заразну некрозу гуштераче, вирусну хеморагичну септикемију, заразну хематопоезну некрозу и ренибактериозу; све врсте треба да буду пропорционално заступљене у узорку,

- ако на рибњаку постоји матични запат једно узорковање годишње усмерено је на полне продукте (оваријална течност, млечац) у време мреста риба,

- осим шарана, узорак треба сачинити од риба свих других врста које су пријемчиве на пролећну виремију шарана (караш, сиви толстолобик, бели амур, штука, сом, сунчаница),

- када се у производњи риба користи више од једног извора воде рибе из свих извора присутне су у узорку,

- ако су у објектима присутне тек угинуле (које нису у стању распадања) или рибе неуобичајеног понашања првенствено треба одабрати такве рибе за узорак, када нема таквих риба треба одабрати рибе нормалног, здравог изгледа, на такав начин да су сви делови узгајалишта, као и све старосне категорије пропорционално заступљене у узорку.

На свим пастрмским рибањацима:

- у време мреста (новембар - фебруар) врши се клинички преглед матичног јата пастрмских врста риба на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе, заразне некрозе гуштераче и ренибактериозе, и доставити оваријалну течност (при крају истискивања) од 150 примерака (30 узорака) матичног јата пастрмских врста риба за лабораторијске анализе. Збирни узорак се састоји од највише пет риба,

- у пролеће врши се клинички преглед свих узрасних категорија и доставити 150 примерака (30 узорака) млађи пастрмских врста риба (осим матичног запата) за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе и заразне некрозе гуштераче и преглед на ренибактериозу. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2000, узима се 55 риба (11 узорака). Збирни узорак састоји се од највише пет риба.

На свим шаранским рибањацима:

- у пролеће при температури испод 20°C и у јесен при температури воде испод 18°C врши се клинички преглед шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и доставља материјал од 150 примерака (30 узорака) за вирусолошке анализе на присуство узрочника пролећне виремије шарана. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2.000, узима се 55 риба (11 узорака). Збирни узорак се састоји од највише пет риба,

- лети при температури изнад 24°C врши се клинички преглед свих категорија шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и доставља материјал од 150 (30 узорака) примерака за вирусолошке анализе на присуство узрочника који херпес вирозе. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2.000, узима се 55 риба (11 узорака). Збирни узорак се састоји од највише пет риба.

(б) Припрема, обележавање и слање узорака на лабораторијско испитивање

Пре слања узорака у лабораторију помоћу стерилних инструмената за секцију издвајају се делови органа за испитивање и пребацују у стерилне пластичне епрувете са транспортним медијумом тј. медијумом за ћелијске културе са 10% телећег серума и антибиотцима. Препоручује се комбинација од 200 И.Ј. пеницилина, 200 µг стрептомицина и 200 µг канамицина по милилитру (мл), а могу да се користе и други антибиотици доказане ефикасности. Ткива која се користе за испитивање су слезина, предњи бубрег, срце и мозак.

Оваријална течност или делови органа мужјака од највише пет риба сакупљају се у једну стерилну епрувету која садржи најмање 4 мл транспортног медијума, што представља један пулирани узорак. Ткиво у сваком узорку тежи најмање 0,5 гр.

Епрувете треба ставити у ручне фрижидере (на пример: полистиренске кутије дебелих зидова) заједно са довољном количином леда или улошцима за фрижидер који осигуравају хлађење узорака током транспорта до лабораторије. Замрзавање мора бити избегнуто.

Током транспорта температура узорка не сме да буде изнад 10°C, а лед при пријему мора да буде још увек присутан у транспортној кутији.

Вирусолошко испитивање почиње у што краћем року, најкасније 48 сати после узорковања. У изузетним случајевима вирусолошко испитивање може да

започне најкасније 72 сата после узорковања, под условом да је материјал за испитивање заштићен транспортним медијумом и да су температурни услови током транспорта задовољени.

У лабораторију се могу послати целе рибе под условом да је могуће испунити захтеве у односу на температуру током транспорта. Целе рибе могу бити замотане у упијајући папир и послате у пластичним кесама и охлађене на начин прописан овим правилником. Могу се послати и живе рибе.

Дијагностичка испитивања обавља Научни институт за ветеринарство Србије, Београд.

Средства за узорковање и дијагностичка испитивања на болести риба обезбеђена су у буџету Републике Србије.

м) Болести пчела

Ради откривања, праћења и сузбијања болести пчела и заштите здравља пчелињих заједница евидентирају се сва газдинства на којима се узгајају пчеле, по посебном пропису и спроводе превентивне и дијагностичке мере за америчку кугу пчелињег легла, вароозу, тропилелозу и етиниозу.

Узгој матица пчела намењених за промет врши се само ако потиче са пчелињака који је под сталним ветеринарско-санитарним надзором.

Пчелар евидентира регистрацију пчелињака и сва спроведена превентивна и дијагностичка испитивања предвиђена Програмом мера, као и спроведене третмане.

У промет се стављају само здраве пчелиње матице и заједнице, односно оне које потичу са регистрованих газдинстава и код којих су спроведене предвиђене превентивне и дијагностичке мере.

(а) Америчка куга пчелињег легла

На газдинствима у којима је у 2011. години утврђена америчка куга клинички се прегледају све пчелиње заједнице, као и оне које се налазе у кругу пречника три километара од зараженог пчелињака.

На газдинствима за узгој и продају матица врши се клинички преглед свих пчелињих заједница у пролеће и јесен. Ако се утврди постојање сумње на болест, узима се службени узорак из пчелињих заједница, и доставља у надлежну лабораторију ради прегледа на америчку кугу пчелињег легла. Свака сумња се потврђује лабораторијским анализама са проценом старости процеса.

На преглед се доставља службени узорак посебно узет из сваке појединачне сумњиве пчелиње заједнице, и то комад саћа са поклопљеним леглом, величине 10x10 cm на коме су знаци болести добро видљиви, спакован у одговарајућу амбалажу.

Средства за накнаду штете која је настала уништавањем кошница после дијагностиковања куге пчела, дезинфекција зараженог пчелињака и уништавање зараженог роја пчела обезбеђена су у буџету Републике Србије, ако патолошки процес није старији од два месеца.

(б) Варооза

Сталну контролу присуства и превентивно третирање пчелињих заједница против вароозе пчелар спроводи у току зиме и у сезони на свим пчелињацима. У пчелињацима који имају мање од 50 пчелињих заједница третирање се спроводи на пет заједница, док у пчелињацима који имају више од 40 заједница третирање треба да се врши на 10% пчелињих заједница.

Спроводи се дијагностичко испитивање пчелињих заједница на вароозу по посебном програму, које се врши у научним и специјалистичким ветеринарским институтима на службеним узорцима.

(в) Тропилелоза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на тропилелозу позива се ветеринарски инспектор како би се осигурао преглед подлошке на узрочника тропилелозе (*Tropilaela spp.*).

(г) Етиноза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на етинозу позива се ветеринарски инспектор како би се осигурао преглед пчелињих друштава на етинозу (*Aethina tumida*).

н) Инфекције говеда, оваца и коза изазване анаеробним и аеробним узрочницима

У подручјима у којима постоји ризик од појаве или се утврде ове инфекције врши се вакцинација и серумизација пријемчивих животиња по решењу Министарства, а на основу мишљења надлежног научног или специјалистичког института.

њ) Здравствени надзор код дивљачи и дивљих животиња

У циљу праћења и контроле здравственог стања и утврђивања присуства заразних и паразитских болести код дивљачи и дивљих животиња у слободној природи и интензивном, односно фармском узгоју спроводи се дијагностичко испитивање, односно имунопрофилактичке мере у зависности од животињске врсте и епизоотиолошке ситуације, на основу програма надлежног научног или специјалистичког института, уз сагласност Министарства.

Министарство, по посебном програму, врши дијагностичка испитивања дивљачи и дивљих животиња на болест плавог језика, слинавку и шап, бруцелозу, туберкулозу, туларемију и фасцилоидозу.

Правно лице које се бави ловством, односно корисник ловишта обезбеђује услове за спровођење имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања дивљачи.

Корисник ловишта пријављује угинућа и санитарни одстрел дивљачи у ловишту ветеринару или ветеринарском инспектору. Ако се на основу клиничких симптома, анамнестичких података и епизоотиолошке ситуације, као и резултата

обдукционог налаза код угинуле или одстрелене дивљачи посумња на појаву заразне болести врши се дијагностичко испитивање и епизоотиолошки увиђај.

Пресељење и транспорт дивљачи и дивљих животиња не врши се без претходно спроведеног клиничког прегледа. Ако се врши пресељење дивљачи у ловиште које се налази у другој епизоотиолошкој јединици врши се дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института. Корисник ловишта обезбеђује карантински простор за смештај дивљачи до добијања резултата дијагностичког испитивања.

Дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института врши се и у интензивном узгоју дивљачи у одгајалиштима и на фармама дивљачи. У промету дивљачи, у карантинском простору, у одгајалиштима и на фармама дивљачи омогућава се и идентификација јединки, као и одвојено држање различитих врста дивљачи.

Средства за дијагностичка испитивања из става 2. ове тачке обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VIII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА КОД ПОБАЧАЈА

Власник, односно држалац животиње пријављује сваки случај побачаја код крава, јуница, оваца, коза, крмача, назимица и кобила ветеринарској организацији. Организовање, узимање и слање патолошког материјала и крви у надлежни научни или специјалистички институт врши ветеринарска организација уз присуство ветеринарског инспектора, ради утврђивања узрока побачаја (бруцелоза, лептоспироза, листериоза, кју-грозница, БВД, ИБР/ИПВ, Шмаленберг вирусну инфекцију и др).

Научни и специјалистички институти евидентирају спроведена дијагностичка испитивања и епизоотиолошке податке за сваки случај побачаја, укључујући и податке о пореклу узорка, врсти животиње и идентификационим подацима животиње, узроку побачаја, резултатима испитивања и епизоотиолошкој повезаности са другим случајевима. Извештаји о резултатима испитивања на побачај достављају се Министарству.

Средства за дијагностичка испитивања код утврђивања узрока побачаја обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IX. ДИЈАГНОСТИЧКО ИСПИТИВАЊЕ У ЦЕНТРИМА ЗА ВЕШТАЧКО ОСЕМЕЊАВАЊЕ ГОВЕДА И СВИЊА И ДИЈАГНОСТИЧКО ИСПИТИВАЊЕ ПРИПЛОДНИХ БИКОВА И НЕРАСТОВА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ ЗА ПРИРОДНО ПАРЕЊЕ

Дијагностичком испитивању у центрима за вештачко осемењавање говеда и дијагностичком испитивању приплодних бикова који се користе за природно парење подлежу све приплодне животиње два пута годишње на бруцелозу, туберкулозу, ензоотску леукозу говеда, кампилобактериозу, трихомонијазу, бовину вирусну дијареју, инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис и лептоспирозу.

Поред испитивања на присуство специфичних антитела у узорцима крвних серума приплодних животиња на бруцелозу, леукозу, инфективни бовини

ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис, говеђу вирусну дијареју и лептоспирозу врши се вирусолошко испитивање семена и то на сваких шест месеци на говеђу вирусну дијареју и на свака три месеца на инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис и микробиолошка испитивања испирка препуцијума бикова на *Campylobacter fetus bsp. venerealis* и *Trichomonas fetus* на сваких шест месеци.

Дијагностичком испитивању приплодних нерастова у центима за вештачко осемењивање свиња подлежу све приплодне животиње два пута годишње, и то на:

- бруцелозу (*B. abortus*, *B. suis*),
- туберкулозу (бовиним туберкулином),
- аујецкијеву болест (методама базираним на серум неутрализацији или ЕЛИСА тесту),
- лептоспирозу (МАТ метода),
- ПРРС.

Приплодне животиње морају да буду клинички здраве, а резултати лабораторијских испитивања на наведене болести негативни.

Средстава за дијагностичка испитивања на бруцелозу приплодних бикова, нерастова, туберкулозу приплодних бикова и нерастова, ензоотску леукозу приплодних бикова обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Врши се дијагностичко испитивање животиња у центрима за вештачко осемењавање, односно приплодних мужјака по посебном програму.

О резултатима лабораторијских испитивања животиња у центрима за вештачко осемењавање, односно приплодних мужјака, научни и специјалистички институт обавештава надлежног ветеринарског инспектора, односно Министарство путем месечног, односно годишњег извештаја, као и без одлагања ако се утврди присуство заразне болести код животиње која се испитује.

X. ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКИХ МЕРА И ДИЈАГНОСТИЧКИХ ИСПИТИВАЊА И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА МЕРА

Спровођење активности по Програму мера врше ветеринарске организације којима су по јавном конкурсном и закљученом уговору са Министарством уступљени послови из Програма мера, осим послова вакцинације паса и мачака које могу обављати све ветеринарске организације, у складу са прописом којим се уређује ветеринарство.

Ветеринарске службе спроводе Програм мера за потребе сопственог сточарства.

Пре почетка спровођења имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања ветеринарске организације, односно ветеринарске службе праве месечни план спровођења Програма мера који се доставља надлежном ветеринарском инспектору и надлежном институту.

Дијагностичка испитивања обављају научни и специјалистички ветеринарски институти, Завод за антирабичну заштиту „Луј Пастер” у Новом Саду и Факултет ветеринарске медицине у Београду. У случају да надлежни ветеринарски институт није акредитован за спровођење прописаних метода,

испитивање спроводи научни или специјалистички институт који је акредитован за та испитивања.

Сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, односно нешкодљиво уклањање лешева животиња обављају Ветеринарске установе за сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла „Напредак” из Ћуприје и „Протеинка” из Сомбора.

Испитивање за врсте и категорије животиња која нису прописана овим програмом мера спроводи се у складу са важећим подзаконским актима за наведену болест.

Научни, односно специјалистички ветеринарски институти врше дистрибуцију вакцина против класичне куге свиња, атипичне куге живине (осим инактивисаних вакцина за живину које у себи садрже и вирус атипичне куге живине) и беснила, као и туберкулина за спровођење туберкулинизације.

Избор дијагностичког средства за испитивање болести из Програма мера врши се узимајући у обзир техничке карактеристике теста и доказа о специфичности и осетљивости теста, према препоруци националне референтне лабораторије за поједине болести у координацији са Министарством. Валидацију дијагностичких китова, као и сваке серије која се први пут увози у Републику Србију врши национална референтна лабораторија за конкретну заразну болест.

Националне референтне лабораторије располажу довољним количинама дијагностикума за потребе раног откривања болести и потврдна испитивања за које им је издато решење о референтности и учествују у међулабораторијским испитивањима и размени знања са светским референтним лабораторијама, односно референтним лабораторијама Европске уније. Националне референтне лабораторије за поједине заразне болести животиња организују међулабораторијска упоредна испитивања у којима је учешће обавезно за остале лабораторије које врше дијагностику тих болести.

Узорци који су реаговали позитивно на болести које се обавезно пријављују у научним или специјалистичким ветеринарским институтима достављају се националним референтним лабораторијама за поједине заразне болести ради потврдних испитивања.

Ветеринарске организације и надлежни научни, односно специјалистички ветеринарски институти евидентирају послове по Програму мера, а извештаје о спроведеним мерама достављају надлежном инспектору најкасније до десетог у текућем месецу за претходни месец.

Ветеринарски инспектор и надлежни институт врше анализу спровођења Програма мера за све ветеринарске станице, односно службе једанпут месечно за претходни месец узимајући у обзир месечни план, месечни извештај, укључујући и фактурни извештај које доставља ветеринарска станица/служба, податке из Централне базе, податке о испорукама вакцина, туберкулина, вакутајнера, образаца и других средстава за спровођење Програма мера, као и резултате службених контрола и друге податке.

У случају утврђивања неправилности у спровођењу Програма мера или фактурисању за послове који се финансирају из буџета Републике Србије, ветеринарски инспектор без одлагања налаже корективне мере и о томе обавештава Министарство, односно надлежни институт.

О резултатима анализе спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске организације ветеринарска инспекција саставља збирни месечни извештај за сваки округ који укључује појединачне извештаје за сваку ветеринарску организацију и доставља Министарству најкасније до 15. у текућем месецу за претходни месец.

Промет живих животиња врши се само ако су обележене и евидентирани на прописан начин, ако потичу из газдинстава регистрованих и евидентираних у Централној бази, ако их прати доказ да су спроведени послови по Програму мера и то на регистрованим сточним пијацама, догонима и другим откупним местима која су под сталном ветеринарском контролом.

Животиње, храна и производи животињског порекла могу да се ставе у промет само ако су извршене све мере утврђене Програмом мера.

Ветеринарска инспекција врши редовну контролу спровођења Програма мера свих ветеринарских организације према плану службених контрола. У случају утврђивања неиспуњености прописаних мера ветеринарски инспектор без одлагања предузима законом предвиђене мере.

О резултатима контроле, као и о наложеним мерама ветеринарска инспекција обавештава Министарство до 15. у месецу за претходни месец, односно одмах после утврђивања недостатака.

До краја јануара 2013. године ветеринарска инспекција сачињава годишњи извештај извршених контрола спровођења Програма мера у 2012. години.

Табела број 1

ИНКУБАТОРСКЕ СТАНИЦЕ					
(осим за врсту кокошка <i>Gallus gallus</i> и ћурке)					
Категорија/узраст	Место узимања узорка	Узорак	Број узорака	Учесталост узорковања	Напомена
Јата живине чија се јаја користе за производњу једнодневних пилића	Инкубатор	фецес или	један групни узорак фецеса	Сваке три недеље	Групни узорак фецеса узет од 250 јединки живине излеглих из јаја допремљених од сваког појединачног јата.
		Неизлежено пиле у љусци	50		

Табела број 2

ЖИВИНА У ТОВУ И ЖИВИНА ПРЕ ПРОДАЈЕ РАДИ ДАЉЕГ ТОВА			
(осим за врсту кокошка <i>Gallus gallus</i> и ћурке)			
Категорија/узраст	Место узимања	Врста/количина узорака	Учесталост узорковања

	узорка	Врста узорка	Количина узорка/по јату	
Живина у тову и живина пре продаје ради даљег това	Објекат за узгој живине	Навлака за обућу	два по јату	У току три недеље пре премештања у кланицу или пре продаје ради даљег това

Табела број 3

ПРИПЛОДНА ЖИВИНА У УЗГОЈУ И ПРОИЗВОДЊИ							
(осим за врсту кокошка <i>Gallus gallus</i> и ћурке)							
Категорија /узраст	Место узимања узорка	Узорак	Број узорака			Учесталост узорковања	Напомена
			Број транспортних подложака и пилића	Број навлака за обућу	Најмањи број групних узорака		
Једнодневни пилићи	Објекат за узгој	Транспортни подлошци и пилићи	један транспортни подложак на сваких 500 испоручених пилића (највише 10 подложака) и најмање једно пиле на сваких 500 испоручених пилића (највише 60 пилића)	-	-	По испоруци	Једнодневни пилићи су пилићи старости не више од 72 сата старости.
четири недеље старости	Објекат за узгој	Навлака за обућу	-	пет пари навлака за обућу	-	1 ×	Навлаке за обућу се за анализу могу објединити у најмање два групна узорка.
Две недеље пре почетка носивости или премештања у објекте за ношење	Објекат за узгој	Навлака за обућу	-	пет пари навлака за обућу	-	1 ×	Навлаке за обућу се за анализу могу објединити у најмање два групна узорка.
Током носивости	Објекат	Навлаке за	-	пет	-	Сваке три	На

	за ношење - слободн о/подно држана јата	обућу или		пари навлака за обућу		недеље	испитивање се достављају два узорка састављена од најмање 150 г фецеса. Узорци се могу састојати од помешаних фецеса из покретних трака за прикупљање измета, стругача или дубоких јама, у зависности од типа објекта.
	Објекат за ношење - јата држана у кавезима	Фецес	-	-	2		

Табела број 4

ЖИВИНА ВАКЦИНИСАНА ПРОТИВ САЛМОНЕЛОЗЕ					
(осим за врсту кокошка <i>Gallus gallus</i> и ћурке)					
Категорија/узраст	Место узимања узорка	Узорак	Број узорака	Учесталост узорковања	Напомена
Током носивости	Објекат за узгој	Навлака за обућу; или Фецес	пет навлака за обућу Најмање два групна узорка	Сваких осам недеља	На испитивања се достављају два узорка састављена од најмање 150 г фецеса. Узорци се могу састојати од помешаних фецеса из покретних трака за прикупљање фецеса, стругача или дубоких јама, у зависности од типа објекта. У случају слободног држања птица јато је свака група птица која има заједнички приступ једном или више објеката на фарми.

Табела број 5

ЖИВИНА ЗА ПРОИЗВОДЊУ КОНЗУМНИХ ЈАЈА							
(осим за врсту кокошка <i>Gallus gallus</i>)							
Категорија /узраст	Место узимања узорка	Узорак	Број узорака			Учесталост узорковања	Напомена
			Број транспортних подложака и пилића	Број навлака за обућу	Најмањи број групних узорака		
Једнодневни пилићи	Објекат за узгој	Транспортни подлошци и пилићи	један транспортни подложак на сваких 500 испоручених пилића (највише 10 подложака) и најмање једно пиле на сваких 500 испоручених пилића (највише 60 пилића)	-	-	По испоруци	Једнодневни пилићи су пилићи старости не више од 72 сата.
Две недеље пре почетка носивости или премештања у објекте за ношење	Објекат за узгој	Навлака за обућу	-	пет пари навлака за обућу	-	1 ×	Навлаке за обућу се за анализу могу објединити у најмање два скупна узорка.
Током носивости	Објекат за ношење - слободно /подно држана јата	Навлаке за обућу; или	-	пет пари навлака за обућу	-	Сваке четири недеље у јатима живине с више од 200 јединки и четири × годишње у тримесечним раздобљима у јатима живине с мање од 200 јединки	На испитивање се достављају два узорка састављена од најмање 150 г фецеса. Узорци се могу састојати од помешаних фецеса из покретних трака за прикупљање
	Објекат за ношење - јата држана у кавезима	Фецес	-	-	2		

							фецеса, стругача или дубоких јама, у зависности од типа објекта.
--	--	--	--	--	--	--	--

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРАВИЛНИКА

Правни основ за доношење овог правилника садржан је у члану 51. став 1. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05 и 30/10).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРАВИЛНИКА

Чланом 51. став 1. Закона о ветеринарству прописано је да ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести министар доноси Програма мера здравствене заштите животиња најкасније до краја јануара текуће године за коју се доноси.

Програмом мера утврђују се конкретне мере, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера.

Да би се обезбедило континуирано спровођење мера здравствене заштите животиња у 2012. години, неопходно је донети овај правилник.

III. САДРЖИНА ПРАВИЛНИКА

Овим правилником утврђује се Програм мера здравствене заштите животиња за 2012. годину

Конкретне мере здравствене заштите животиња, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су Програмом мера здравствене заштите животиња за 2012. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Средства потребна за спровођење овог правилника обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2012. годину и распоређују се посебним програмом који доноси Влада.

V. СТУПАЊЕ НА СНАГУ ПРАВИЛНИКА

Имајући у виду чињеницу да је неопходно да се мере прописане овим правилником континуирано спроводе како би се на адекватан начин обезбедила квалитетна здравствена заштита животиња у 2012. години предложено је да овај правилник ступи на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”. Из наведених разлога стекли су се услови за раније ступање на снагу овог правилника, а у складу са чланом 196. став 4. Устава Републике Србије, којим је прописано да општи акти ступају могу да ступе на снагу раније само ако за то постоје нарочито оправдани разлози, утврђени приликом њиховог доношења.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ТРГОВИНЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Број: 110-00-171/2011-09
Датум: 6.03.2012.године
Београд

РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО

БЕОГРАД

У прилогу вам достављамо Правилник о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2012. годину, ради објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“

МИНИСТАР

Душан Петровић